

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	13
-----------------------------	----

I. INTRODUCERE ÎN PSIHOLOGIA COGNITIVĂ

I.1. Perspective filosofice care au precedat apariția psihologiei: raționalism <i>versus</i> empirism	19
I.2. Perspective psihologice care au precedat și favorizat apariția psihologiei cognitive	21
I.2.1. Structuralismul	22
I.2.2. Funcționalismul	22
I.2.3. Asociaționismul – o sinteză integratoare	24
I.2.4. De la asociaționism la behaviorism	25
I.2.5. Gestaltismul	27
I.3. Apariția psihologiei cognitive	27
I.3.1. Rolul psihobiologiei	28
I.3.2. Ingineria și computația	29
I.4. Metode de cercetare în psihologia cognitivă	31
I.5. Principalele probleme, teme și domenii de studiu ale psihologiei cognitive	38
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	44
Concepte-cheie	45
Surse bibliografice electronice	45

II. NEUROȘTIINȚA COGNITIVĂ

II.1. Organizarea sistemului nervos: de la neuron la creier	47
II.1.1. Structura și funcția neuronului	47
II.1.2. Organizarea nivelară a sistemului nervos: organizarea structurală	50
II.2. Vizualizarea structurilor și funcțiilor creierului	51
II.2.1. Studiile postmortem	51
II.2.2. Studiile pe animale	52

II.2.3. Înregistrarea activității electrice a creierului	52
II.2.4. Tehnici imagistice statice	53
II.2.5. Tehnici imagistice metabolice	54
II.3. Cogniție și creier: cortexul și alte structuri cerebrale	56
II.4. Cortexul cerebral și localizarea funcției	60
II.4.1. Specializarea emisferică	61
II.4.2. Lobii emisferelor cerebrale	67
II.4.3. Arii de asociere	69
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	70
Concepte-cheie	70
Surse bibliografice electronice	71

III. ATENȚIA ȘI CONȘTIINȚA

III.1. Natura atenției și a conștiinței	72
III.2. Procesarea preconștientă a informației	74
III.3. Procese controlate vs. procese automate	76
III.4. Greșeli și scăpări	79
III.5. Obișnuirea și dezobișnuirea	82
III.6. Funcțiile atenției	85
III.7. Natura detectării semnalului	86
III.8. Vigilența și căutarea	87
III.8.1. Vigilența	87
III.8.2. Căutarea	92
III.9. Atenția selectivă. Modelele atenției	92
III.10. Atenția focalizată sau concentrată	100
III.11. Efectul Stroop	103
III.12. Atenția distributivă	104
III.13. Atenție, conștiință și percepție	105
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	107
Concepte-cheie	107
Surse bibliografice electronice	108

IV. PERCEPȚIA

IV.1. Senzația și percepția	109
IV.2. Percepția tridimensională (a adâncimii)	110
IV.3. Constantele perceptive	114
IV.4. Recunoașterea pattern-ului	116
IV.4.1. Abordările ascendente („bottom-up”): percepția directă ...	116

IV.4.2. Abordările descendente („top-down”): percepția constructivă	120
IV.5. Importanța setului în explicarea percepției	126
IV.6. Iluziile	129
IV.7. Forme speciale de percepție	136
IV.7.1. Percepția subliminală	136
IV.7.2. Percepția extrasenzorială	138
IV.7.3. Percepția fenomenelor luminoase rare	139
IV.8. Tulburările percepției	141
IV.9. Aplicații practice ale percepției și viitorul cercetărilor în psihologia percepției	142
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	144
Concepte-cheie	144
Surse bibliografice electronice	145

V. MEMORIA

A. <i>Modele și metode de cercetare ale memoriei</i>	146
V.1. Probe utilizate pentru măsurarea memoriei	147
V.2. Modelul tradițional al memoriei	149
V.3. Memoria senzorială	151
V.3.1. Memoria imediată auditivă (memoria ecoică)	152
V.4. Memoria de scurtă durată (MSD)	153
V.5. Memoria de lungă durată (MLD)	153
V.6. Alternative la modelul modal al memoriei. Modelul nivelului de procesare a informațiilor („levels-of-processing framework” sau LOP)	154
V.7. Modelul memoriei de lucru („working memory”)	156
V.8. Modelul modal al memoriei cu intrări multiple („multiple- memory-systems”)	158
V.9. Memoria în viața cotidiană	159
V.10. Memoria excepțională și neuropsihologia	160
V.11. Tulburările memoriei: amnezia	162
V.11.1. Amnezia retrogradă (de evocare)	162
V.11.2. Amnezia anterogradă (de fixare)	163
V.11.3. Amnezia și distincția dintre memoria explicită și cea implicită	163
V.11.4. Amnezia și neuropsihologia	164
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	165
Concepte-cheie	166

B. <i>Procesele memoriei</i>	166
V.12. Encodarea	167
V.12.1. Natura encodării	167
V.12.2. Formele encodării	168
V.12.3. Factorii facilitatori și perturbatori ai encodării	170
V.13. Stocarea	174
V.13.1. Durata și dinamica stocării	174
V.13.2. Uitarea: forme, teorii și rolul său în existența umană	180
V.14. Recuperarea	184
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	185
Concepte-cheie	186
Surse bibliografice electronice	186

VI. REPREZENTAREA ȘI ORGANIZAREA CUNOȘTINȚELOR ÎN MEMORIE

A. <i>Reprezentarea și manipularea cunoștințelor în memorie:</i>	
<i>imagini și propoziții</i>	187
VI.1. Reprezentarea mentală a ceea ce cunoaștem	188
VI.2. Reprezentări externe: imagini versus cuvinte	189
VI.3. Imaginea mentală	192
VI.4. Teoria codării duale: Imagini analoage versus simboluri	194
VI.5. Teoria propozițională („propositional theory”)	195
VI.6. Manipularea mentală a imaginilor	196
VI.6.1. Rotațiile mentale	198
VI.6.2. Privirile rapide	198
VI.7. Modelele mentale ale lui Johnson-Laird	199
VI.8. Dovezi neuropsihologice pentru codurile multiple	200
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	201
Concepte-cheie	202
B. <i>Reprezentarea și organizarea cunoștințelor în memorie:</i>	
<i>concepte, categorii, rețele și scheme</i>	202
VI.9. Organizarea cunoștințelor declarative	203
VI.9.1. Concepte și categorii. Categorii bazate pe trăsături	203
VI.9.2. Teoria prototipului	204
VI.9.3. O sinteză: combinând teoria bazată pe trăsături cu cea a prototipului	206
VI.9.4. Modelele rețelelor semantice	208
VI.9.5. Reprezentări schematice	212

VI.9.5.1. Schemele cognitive	212
VI.9.5.2. Scenariile cognitive	214
VI.10. Reprezentările cunoștințelor procedurale	216
VI.10.1. Modelele ACT* și ACT-R	218
VI.10.2. Procesarea paralelă: modelul conexionist	221
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	225
Concepte-cheie	225
Surse bibliografice electronice	226

VII. LIMBAJUL

A. Dezvoltarea limbajului	227
VII.1. Limba	227
VII.2. Controversa Skinner-Chomsky. Teorii noi cu privire la achiziția limbajului	229
VII.3. Etapele dezvoltării limbajului	232
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	235
Concepte-cheie	236
B. <i>Limbaj și context</i>	236
VII.4. Citirea: procese descendente și procese ascendente	237
VII.4.1. Aspectele perceptive ale citirii	237
VII.4.2. Procesele lexicale și citirea	238
VII.5. Gândire, limbă, limbaj	240
VII.5.1. Diferențele dintre limbi	240
VII.5.2. Relativitatea lingvistică: ipoteza Sapir-Whorf	241
VII.5.3. Universalele lingvistice	243
VII.5.4. Bilingvismul și dialectele	244
VII.5.5. Ipotezele sistemului-singular („single-system”) și sistemului dublu („dual-system”)	246
VII.5.6. Amestecul și schimbarea limbilor	248
VII.6. Scăpările verbale („slips of the tongue”)	249
VII.7. Limbajul metaforic	250
VII.8. Limbajul în context social	251
VII.9. Limbajul, genul și vârsta	253
VII.9.1. Encodarea semantică: recuperarea cuvintelor din memorie	257
VII.9.2. Dobândirea vocabularului: derivarea sensurilor cuvintelor din context	258
VII.9.3. Înțelegerea ideilor dintr-un text: reprezentările propoziționale	258

VII.9.4. Reprezentarea textului în modele mentale	259
VII.9.5. Înțelegerea unui text pe baza contextului și a perspectivei personale	261
VII.10. Neuropsihologia limbajului	262
VII.10.1. Afazia	262
VII.10.2. Autismul	265
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	266
Concepte-cheie	266
Surse bibliografice electronice	267

VIII. REZOLVAREA DE PROBLEME ȘI CREATIVITATEA

VIII.1. Procesualitatea rezolvării de probleme	269
VIII.2. Tipuri de probleme	271
VIII.2.1. Problemele bine definite	272
VIII.2.1.1. Problemele izomorfe	275
VIII.2.2. Problemele slab definite și rolul insight-ului	276
VIII.2.2.1. Perspectiva gestaltistă	277
VIII.2.2.2. Perspectiva „nimic special” („the nothing-special view”)	278
VIII.2.2.3. Perspectiva neo-gestaltistă	278
VIII.2.2.4. Perspectiva celor trei procese („the three-process view”)	279
VIII.3. Obstacole și ajutoare în rezolvarea de probleme	281
VIII.3.1. Seturile mentale, apărarea și fixarea	281
VIII.3.2. Transferul pozitiv și transferul negativ	282
VIII.3.2.1. Transferul analogiilor	283
VIII.3.2.2. Transferul intenționat și căutarea analogiilor	285
VIII.3.3. Incubația	286
VIII.4. Experții și rezolvarea de probleme	289
VIII.5. Creativitatea	291
VIII.5.1. Creativitatea înseamnă cât produci	292
VIII.5.2. Creativitatea este ceea ce știi	293
VIII.5.3. Creativitatea este ceea ce ești	295
VIII.5.4. Creativitatea înseamnă locul în care te afli	295
VIII.5.5. O sinteză a teoriilor creativității	296
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	298
Concepte-cheie	299
Surse bibliografice electronice	300

IX. RAȚIONAMENTUL ȘI DECIZIA

IX.1. Raționamentul	301
IX.1.1. Tipuri de raționament	302
IX.1.1.1. Raționamentul inductiv	302
IX.1.1.2. Raționamentul deductiv	306
IX.2. Decizia	312
IX.2.1. Modele normative ale luării deciziei	312
IX.2.2. Modele descriptive ale luării deciziei	317
IX.2.3. Scheme și strategii cognitive implicate în luarea deciziei ...	319
IX.2.3.1. Decizia și schemele cognitive	319
IX.2.3.2. Prototipicalitatea alternativelor	320
IX.2.3.3. „Ancorarea” alternativelor	322
IX.2.3.4. Memoria și accesul la alternative	323
IX.2.3.5. Postevaluarea alternativelor	325
IX.2.3.6. Eroarea jucătorului	325
IX.2.4. Variabilitatea preferințelor. Raționalizarea alegerilor	327
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	327
Concepte-cheie	328
Surse bibliografice electronice	328

X. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ

X.1. Principii generale ale dezvoltării cognitive	331
X.2. Maturizarea proceselor gândirii. Teoria lui J. Piaget asupra dezvoltării cognitive	332
X.3. Evaluarea teoriei maturizării proceselor cognitive a lui Piaget	340
X.4. Teoreticienii neopiagetieni. Perspective alternative asupra maturizării proceselor gândirii	342
X.5. Influențele socioculturale asupra proceselor gândirii	343
X.6. Dezvoltarea abilităților de procesare a informațiilor	345
X.7. Abilități metacognitive și dezvoltarea memoriei	346
X.8. Dezvoltarea cognitivă în perioada adultă	349
X.8.1. Modele ale dezvoltării și declinului	349
X.8.2. Înțelepciunea și bătrânețea	353
Întrebări pentru verificarea cunoștințelor	354
Concepte-cheie	354
Surse bibliografice electronice	355
Bibliografie	357

CONCEPTE-CHEIE

I

Asociaționism	Pragmatism
Behaviorism	Psihologie cognitivă
Cognitivism	Raționalism
Empirism	Structuralism
Funcționalism	Știință cognitivă
Gestaltism	Teorie
Inteligență artificială (IA)	Validitate ecologică
Ipoteze	

II

Amigdala	Lobi
Arii de asociere	Lob occipital
Axon	Lob parietal
Bariera hemato-encefalică	Localizarea funcției
Butoni terminali	Mielină
Contralateral	Neuron
Corpul calos	Neurotransmițători
Cortex cerebral	Nodurile lui Ranvier
Cortex motor primar	Rezonanță magnetică (MRI)
Cortex somatosenzorial primar	Rezonanță magnetică funcțională (fMRI)
Creier	Sinapse
Creier anterior	Sistem limbic
Creier mijlociu	Sistem nervos
Creier posterior	Sistem nervos periferic (SNP)
Dendrite	Sistemul nervos central (SNC)
Electroencefalogramă (EEG)	Soma
Emisfere cerebrale	Splitare
Hipocamp	Talamus
Hipotalamus	Tomografie prin emisie de pozitroni (PET)
Ipsilateral	Trunchi cerebral
Lob frontal	
Lob temporal	

III

Adaptare	Excitație
Atenție	Funcții de forță
Atenție distributivă	Greșeală
Atenție focalizată, concentrată	Modelele atenției
Atenție selectivă	Obișnuire
Automatizare	Prezentare dihotomă
Căutare („search”)	Procesare conștientă
Cocktail party	Procesare preconștientă
Conștiință	Procese automate
Detectarea semnalului	Procese controlate
Dezobișnuire	Scăpare
Efectul Stroop	Sistem prosexic
Eroare	Vigilență

IV

Agnozie	Percepție constructivă (abordări descendente)
Constante perceptive	Percepție directă (abordări ascendente)
Gestalt	Percepție extrasenzorială
Iluzie	Percepție subliminală
Învățare perceptivă	Percepție tridimensională
Percepția fenomenelor luminoase rare	Prosopagnozie
Percepție	Set

V

Amnezie	Memorie implicită
Amnezie anterogradă	Memorie senzorială
Amnezie infantilă	Memorie-ecou
Amnezie retrogradă	Memorizator/ mnemonist
Disocieri duble	Model modal, structural
Hiperamnezie	Modelul modal al memoriei cu intrări multiple
Memorie de lucru	Modelul nivelului de procesare a informațiilor (LOP)
Memorie de lungă durată	
Memorie de scurtă durată	
Memorie explicită	Sinestezie
Memorie iconică	

VI

Cod analog	Modele mentale (Johnson-Laird)
Cod simbolic	Privire rapidă
Cunoștințe declarative	Reprezentare simbolică
Cunoștințe procedurale	Rotație mentală
Imagine mentală	Teoria codului dual
Ipoteza echivalenței funcționale	Teoria propozițională

VII

Capacități metacognitive	Morfeme
Foneme	Semantică
Gângurit	Sintaxă
LAD	Teoria behavioristă a limbajului (B.F. Skinner)
Lalațiune	Teoria ineistă a limbajului (N. Chomsky)
LASS	Vorbire telegrafică
Lexicon	
Limbaj intern	
Limbă	

VIII

Algoritm	Izomorf
Analiză	Probleme bine definite
Ciclul rezolvării de probleme	Probleme slab definite (insuficient definite)
Creativitate	Rezolvare de probleme
Descoperirea de probleme („problem-finding”)	Set mental
Euristici	Sinteză
Fixitate funcțională	Spațiul problemei
Gândire convergentă	Stereotip
Gândire divergentă	Transfer negativ
Gândire productivă	Transfer pozitiv
Incubație	Transparență
Insight	

IX

Ancoră	Raționament
Decizie	Raționament deductiv
Modele descriptive ale luării deciziei	Raționament inductiv
Modele normative ale luării deciziei	

X

Acomodare	Mediu de evaluare dinamic
Adaptare	Mediu de evaluare static
Asimilare	Operații concrete
Conservare	Plasticitate
Dezvoltare cognitivă	Scheme perceptivă
Echilibru	Stadiu preoperațional
Gândire postformală	Stadiu senzori-motor
Gândire reprezentatională	Stadiul operațiilor formale
Inteligență cristalizată	Teoria competenței
Inteligență fluidă	Teoria performanței
Internalizare	Teorii ale procesării informației
Înțelepciune	Zona de dezvoltare proximală (ZDP)

© Editura Fundației *România de Mâine*, 2008

Editură acreditată de *Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului*
prin *Consiliul Național al Cercetării Științifice*
din *Învățământul Superior*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RUSU ELENA-CLAUDIA

Psihologie cognitivă/ Elena-Claudia Rusu. Ediția a III-a.

– București: Editura Fundației *România de Mâine*, 2008.

Bibliogr.

ISBN 978-973-163-190-5

159.9

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă
și prin orice mijloace tehnice, este strict interzisă
și se pedepsește conform legii.

*Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului
revine exclusiv autorului/autorilor.*

Redactor: Octavian CHEȚAN
Tehnoredactor: Brîndușa BĂRBAT
Coperta: Cornelia PRODAN

Bun de tipar: 14.04.2008; Coli de tipar: 22,5
Format: 16/61X86

Editura Fundației *România de Mâine*
Bulevardul Timișoara nr. 58, București, sector 6
Tel / Fax: 201/444.20.91; www.spiruharet.ro
e-mail: contact@edituraromaniademaine.ro

Teste de autoevaluare

I.

1. Descrieți principalele școli de psihologie care au contribuit la apariția și dezvoltarea psihologiei cognitive.

2. Descrieți unele modalități prin care filosofia, lingvistica și inteligența artificială au contribuit la evoluția psihologiei cognitive.

3. Comparați influențele pe care Platon și Aristotel le-au avut asupra psihologiei.

4. Analizați modul în care metodele de cercetare din psihologia cognitivă reflectă abordările raționalistă și empiristă de obținere a cunoștințelor.

5. Concepeți schița unui plan de cercetare în psihologia cognitivă care implică una din metodele de cercetare descrise în acest capitol. Menționați avantajele și limitele pe care le presupune utilizarea acestei metode în investigația dumneavoastră.

6. În acest capitol am prezentat psihologia cognitivă așa cum este ea în acest moment. Cum credeți că va arăta acest domeniu peste 50 de ani?

7. Cum poate un *insight* obținut într-o cercetare fundamentală să aibă o utilitate practică într-un context din viața de zi cu zi?

8. Cum poate un *insight* obținut dintr-o cercetare aplicativă să conducă la o înțelegere mai profundă a trăsăturilor fundamentale ale cogniției?

II.

1. Cum s-au schimbat perspectivele despre natura relației dintre creier și gândire de-a lungul timpului?

2. Identificați pe scurt principalele structuri și funcții ale creierului.

3. Care sunt motivele pentru care cercetătorii sunt interesați să descopere localizarea funcției în creierul uman?

4. În opinia dumneavoastră, de ce creierul posterior, creierul mijlociu și creierul anterior (la specia umană) s-a dezvoltat (în timpul dezvoltării umane prenatale) în ordinea menționată în acest capitol? În răspunsul dumneavoastră faceți referire la principalele funcții ale fiecăruia.

5. Cercetătorii au descoperit deja că deficitul de acetilcolină din hipocamp are legătură cu boala Alzheimer. Datorită dificultății de a interveni asupra hipocampului fără a cauza alte tipuri de leziuni cerebrale, cum ar putea să procedeze cercetătorii pentru a trata această boală teribilă?

6. Cum vă explicați că unele descoperiri, cum a fost cea a lui Marc Dax, rămân neobservate? Ce se poate face pentru a mări posibilitatea ca descoperirile importante să fie observate?

7. Date fiind funcțiile fiecărui lob cortical, cum ar putea fi descoperită o leziune dintr-un lob?

8. Ce este o arie de cogniție care poate fi studiată efectiv prin vizualizarea structurii sau funcției creierului uman? Descrieți modul în care un cercetător poate folosi una din tehnicile menționate în acest capitol pentru a studia acea arie de cogniție.

III.

1. Descrieți unele dovezi care vin în sprijinul fenomenului „priming” (amorsaj) și a percepției preconștiente.

2. De ce îi interesează pe psihologii cognitiviști, obișnuirea și dezobișnuirea?

3. Comparați teoriile și modelele atenției.

4. Alegeți una din teoriile atenției și explicați modul în care detectarea semnalului, atenția selectivă sau atenția distributivă susțin sau nu teoria aleasă.

5. Concepeți un experiment pentru studierea atenției distributive.

6. Descrieți câteva modalități practice în care puteți utiliza funcțiile de forță și alte strategii pentru a scăde probabilitatea ca procesele automate să aibă consecințe negative pentru dumneavoastră în unele situații în care vă aflați.

7. Cum ar putea folosi specialiștii din domeniul publicității unele din principiile căutării vizuale sau atenției selective pentru a crește probabilitatea ca oamenii să le observe mesajele?

IV.

1. Descrieți pe scurt care sunt reperle binoculare și monooculare prezentate în acest capitol. Aplicați aceste cunoștințe la o altă lucrare a lui M.C. Escher.

2. Descrieți abordările ascendentă și descendentă ale percepției.

3. Cum ne pot ajuta deficiențele de percepție, precum agnozia, să înțelegem mai bine procesele perceptiv normale?

4. Încercați să aduceți argumente pro și contra percepției extrasenzoriale și a percepției fenomenelor luminoase rare. Faceți referire la cercetările întreprinse de psihologi și sociologi.

5. Concepeți o demonstrație care să ilustreze fenomenul constanței perceptiv.

6. Elaborati un experiment în care să testați teoria prototipului sau pe cea a analizei trăsăturilor.

7. Care este relația dintre percepție și învățare?

8. Puteți descoperi și alte direcții de studiu a percepției în afara celor menționate în acest capitol?

V.

1. Cum puteți defini pe scurt procesele encodării, stocării și recuperării?
2. Care sunt formele encodării?
3. Care sunt factorii encodării? Exemplificați pentru fiecare categorie de factori.
4. La ce se referă sintagma „optim repetițional”?
5. Denumiți câteva strategii și mnemotehnici care vă pot ajuta să memorați mai bine pentru examene.
6. Explicați sintagma „uitare represivă”.
7. Care este rolul uitării în viața omului?
8. Care sunt caracteristicile mecanismelor recuperării?
9. Scrieți o listă cu 10 sau mai mulți itemi care nu au legătură unul cu altul și pe care trebuie să îi memorați. Alegeți una din mnemotehnicile prezentate în acest capitol și descrieți cum ați aplicat-o. Fiți cât mai exact(ă).

VI.

1. Definiți cunoștințele declarative și pe cele procedurale și dați exemple pentru fiecare.
2. Identificați-vă un scenariu cognitiv pe care îl utilizați în viața dumneavoastră de zi cu zi. Cum îl puteți optimiza?
3. Descrieți atributele schemelor. Exemplificați scheme pe care le întâlniți la dumneavoastră și la cei apropiați.
4. În opinia dumneavoastră, de ce multe din modelele reprezentării cunoștințelor au fost elaborate de persoane interesate de inteligența artificială?
5. Care sunt avantajele și limitele modelelor ierarhice ale reprezentării cunoștințelor?

VII.

1. Pornind de la cunoștințele pe care le-ați dobândit din acest capitol despre citire, ce sugestie practică i-ați da cuiva care are dificultăți de citire?
2. De ce sunt cercetătorii interesați de numărul de cuvinte care denumesc culori prezent în diferite culturi?
3. Cum interpretează psihologii cognitiști dovezile aduse de „ipoteza relativității lingvistice”, respectiv pe cele aduse de „ipoteza universalelor lingvistice”?
4. Concepeți un scurt dialog între un bărbat și o femeie în care fiecare îl înțelege greșit pe celălalt. Pornind de la ce ați învățat până acum, de ce anume ați putea ține cont pentru a scrie acest dialog?

5. Să presupunem că predați limba engleză la o clasă de studenți a căror limbă maternă este româna. Ce ați vrea să aflați de la studenții dumneavoastră pentru a ști în ce măsură să puneți accentul pe fonetică, vocabular, sintaxă sau exerciții practice în cursul pe care urmează să îl predați?

6. Care sunt acele metode care au facilitat studiul neuropsihologic al limbajului?

VIII.

1. Descrieți etapele ciclului rezolvării de probleme și dați un exemplu pentru fiecare etapă.

2. Care sunt caracteristicile care îi diferențiază pe experți de novici?

3. Faceți comparații între diversele abordări ale creativității.

4. Concepeți o problemă care să necesite *insight*-ul pentru a fi rezolvată.

5. Elaborați un context pentru rezolvarea de probleme care ușurează obținerea soluției.

6. Cunoscând obstacolele întâlnite în rezolvarea de probleme, cum le puteți înlătura sau reduce pentru a face față problemelor cu care vă confrunțați?

7. Ținând cont de ideile referitoare la creativitate prezentate în acest capitol, ce puteți face pentru a vă îmbunătăți propria creativitate?

IX.

1. Identificați tipurile de raționament inductiv. Puteți concepe un raționament de inducere a unei reguli? Dar a unei proprietăți?

2. Faceți o comparație între modelul Erikson și modelul Johnson-Laird privind raționamentul silogistic.

3. Concepeți un raționament liniar și observați modul în care ajungeți la concluzie. Ce model explică mai bine raționamentul pe care tocmai l-ați făcut (imagistic, lingvistic sau mixt)?

4. Dați un exemplu preluat din experiența personală care să ilustreze modelul utilității așteptate.

5. Elaborați un exercițiu, după modelul lui Tversky și Kahneman în care să le cereți unor subiecți să estimeze probabilitățile subiective pentru două evenimente diferite. Indicați factorii cognitivi care credeți că îi influențează pe respondenți sau explicați de ce credeți că oamenii vor face estimări realiste ale probabilității.

6. Presupuneți că aveți de închiriat un apartament. Cum ați proceda astfel încât să găsiți unul care să corespundă cerințelor dumneavoastră? Ce model de luare a deciziei v-a influențat mai mult?

X.

1. Din perspectiva lui J. Piaget, care sunt principalele stadii ale dezvoltării cognitive?
2. Comparați teoria piagetiană cu cea a lui Vîgotski.
3. Cum completează teoria procesării informației teoria lui Piaget?
4. Alegeți o arie a cogniției care vă interesează cu precădere și imaginați un experiment care recurge la o abordare a procesării informației pentru a studia tendințele de dezvoltare manifestate în această arie.
5. Concepeți o sarcină care poate fi utilizată într-un mediu de evaluare dinamic. Includeți seria gradată de indicii care poate fi dată celui testat.
6. Să presupunem că sunteți coordonatorul unui proiect care recurge la două grupuri de voluntari: *elevi de liceu* care obțin un punct în plus la notele obținute la teze și *pensionari* care vor să-și ofere serviciile pentru comunitate. De asemenea, să presupunem că informațiile pe care le aveți despre inteligența fluidă și cea cristalizată se aplică acestor indivizi, ce tipuri de sarcini le-ați da celor tineri și, respectiv, celor în vârstă pentru a beneficia la maximum de abilitățile lor?
7. Cum abordează psihologia cognitivă înțelepciunea?